

REFORMSKE AKTIVNOSTI DRŽAVE

-ŠTA JE URAĐENO IZMEĐU DVA DOING BUSINESS IZVEŠTAJA -

Doing business lista meri uspešnost poslovanja jedne kompanije tokom svog „životnog ciklusa“ – od osnivanja, pribavljanja sredstava za poslovanje, izgradnje poslovnih objekata, pribavljanje neophodnih dozvola za rad, uređivanja organizacione strukture, izvršavanja obaveza prema državi i poslovnim partnerima, do sprovođenja postupka za naplatu potraživanja kroz izvršni i stečajni postupak. Radi lakšeg razumevanja poslovnog okruženja Svetska banka vrši ocenjivanje kvaliteta regulatornog okvira i njegove primene u praksi kroz deset oblasti, a na osnovu rezultata svake od oblasti izračunava se ukupan rang države na listi u odnosu na 190 ekonomija sveta.

U cilju sagledavanja efekata reformskih aktivnosti države između dva izveštajna perioda od 2. maja 2020. do 30. aprila 2021. godine, u ovom dokumentu objedinjene su najznačajnije aktivnosti Ministarstva finansija, Ministarstva privrede, Ministarstva pravde, Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, Ministarstva rudarstva i energetike, Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija, Ministarstva unutrašnjih poslova, Kancelarije za IT i eUpravu, Agencije za privredne registre, Republičkog geodetskog zavoda i drugih nadležnih organa.

U junu 2020. godine, Vlada Republike Srbije usvojila je **Program za unapređenje pozicije Republike Srbije na rang-listi Svetske banke o uslovima poslovanja – Doing Business za period 2020–2023. godine** ("Službeni glasnik RS", broj 89/2020.)¹ koji sadrži Akcioni plan sa definisanim merama koje je potrebno da nosioci aktivnosti preduzmu u odnosu na deset indikatora koje meri Svetska banka. Akcionim planom je predviđeno niz aktivnosti koje je potrebno preduzeti za uvođenje elektronskih procedura, transparentno poslovanje, ekonomičnije i efikasnije administrativne postupke koji će doprineti unapređenju privrednog ambijenta u periodu od tri godine. Reformske aktivnosti navedene u ovom dokumentu su selektovane po svim indikatorima Svetske banke.

Započinjanje poslovanja

Agencija za privredne registre od početka 2021. godine, omogućila je **izdavanje izvoda i potvrda iz Centralne evidencije stvarnih vlasnika**² za potrebe poslovanja privrednih subjekata. Izvodi i potvrde se mogu naručivati lično ili on-lajn, putem zahteva podnetog u papirnoj ili elektronskoj formi. Korisnik ima mogućnost izbora načina plaćanja i forme izdavanja ovih dokumenata u formi elektronskog ili papirnog dokumenta. Trenutno je više od 85% registrovanih subjekata ispunilo svoju zakonsku obavezu i evidentiralo podatke o stvarnim vlasnicima. Ovu obavezu su u najmanjem procentu ispunila predstavništva stranih pravnih lica (30%), predstavništva stranih zadužbina (50%) i predstavništva stranih udruženja (54%).

Ministarstvo privrede je formiralo radnu grupu koja priprema izmene i dopune Zakona o centralnoj evidenciji stvarnih vlasnika i Zakona o postupku registracije u Agenciji za privredne registre, kako bi se omogućilo evidentiranje stvarnih vlasnika u istom koraku kada i registracija privrednih društava, tako da registracija društva i evidentiranje stvarnih vlasnika ne budu dve odvojene procedure. Izmene navedenih propisa su planirane za 2021. godinu.

¹<https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/drugiakt/2020/89/1/reg>

²<https://www.apr.gov.rs/registri/centralna-evidencija-stvarnih-vlasnika.2398.html>

Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija pripremlilo je izmene i dopune **Zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskom dokumentu, elektronskoj identifikaciji i uslugama od poverenja u elektronskom poslovanju** ("Sl. glasnik RS", br. 94/2017)³ čiji je predlog iznet Narodnoj skupštini Srbije na usvajanje. Najveća novina je automatsko, jednostrano priznavanje šema elektronske identifikacije u skladu sa eIDAS okvirom Evropske unije. Ovo bi značilo da se kvalifikovani sertifikati izdati u zemljama Evropske unije mogu koristiti za npr. potpisivanje poreskih prijava u Srbiji, dok bi za zemlje koje su van Evropske unije ostao režim međusobnog priznavanja šema identifikacije na osnovu međunarodnih bilateralnih sporazuma.

Izdavanje građevinske dozvole

Zakonom o planiranju i izgradnji ("Sl. glasnik RS", br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon i 9/2020)⁴ u poslednjim izmenama koje su stupile na snagu 12. februara 2020. godine, je učinjen pokušaj da se unaprede postojeća zakonska rešenja. Omogućeno je uvođenje novih funkcionalnosti u CEOP-u, kao i dalje uvođenje elemenata e-uprave u postupke izdavanja akata za izgradnju i razvijanje koncepta e-prostor. Izvršeno je usaglašavanje sa odredbama posebnih zakona koji su stupili na snagu posle 2014. godine (posebno sa Zakonom o elektronskom poslovanju i Zakonom o opštem upravnom postupku).

U septembru 2020. usvojena je **Uredba o lokacijskim uslovima** ("Službeni glasnik RS" br. 115/2020 od 11.9.2020.)⁵ kojom su izvršena usaglašavanja sa izmenama Zakona o planiranju i izgradnji usvojenim tokom 2019. i početkom 2020. godine. Precizirana je forma i sadržina lokacijskih uslova, tako da sadrže samo spisak uslova za projektovanje i priključenje pribavljenih tokom izrade uslova, čime se izbegava da se ti uslovi prepisuju, jer se u praksi dešavalo da su prepisivani u lokacijske uslove nejasno ili pogrešno, što je na strani investitora stvaralo pravnu nesigurnost. Predviđeno je da lokacijski uslovi sadrže i spisak ugovora o izgradnji nedostajuće infrastrukture, koje po izdatim uslovima za projektovanje i priključenje investitor treba da zaključi sa imaočima javnih ovlašćenja, sa označenjem faze objedinjene procedure u kojoj taj ugovor investitor treba da dostavi. Nadležna ministarstva i jedinice lokalne samouprave dužne su da vode spisak organa, organizacija i pravnih lica kojima su poverili ovlašćenja za izdavanje uslova za projektovanje i priključenje iz njihove nadležnosti, kao i da ažurirane spiskove najmanje jednom godišnje, odnosno prilikom svake promene podataka imaoča javnih ovlašćenja dostavljaju registratoru Centralne evidencije.

Priključenje na elektromrežu

Cene po kojima Javno preduzeće Elektroprivreda Srbije (JP EPS) prodaje električnu energiju krajnjim kupcima na garantovanom snabdevanju su regulisane i formirane na osnovu Metodologije za određivanje cene električne energije za garantovano snabdevanje, a saglasnost na njihovu primenu daje Agencija za energetiku Republike Srbije. Cenovnik koji se primenjuje od 1. februara 2021. godine (cene su iskazane bez akcize i PDV) regulisan je **Odlukom o regulisanoj ceni električne energije za garantovano snabdevanje**⁶ koja se primenjuje od 1. februara 2021. godine, dok se Odluka o regulisanoj ceni električne energije za garantovano snabdevanje⁷ primenjivala do 31. januara 2021. godine.

³<https://www.paragraf.rs/dnevne-vesti/120221/120221-vest17.html>

⁴https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_planiranju_i_izgradnji.html

⁵https://www.paragraf.rs/propisi/uredba_o_lokacijskim_uslovima.html

⁶http://www.eps.rs/cir/snabdevanje/Documents/20201214_Odluka%20o%20regulisanoj%20ceni%20EE%20za%20garantovano%20snabdevanje%20na%20teritoriji%20RS.pdf

⁷<http://www.eps.rs/cir/snabdevanje/Documents/kupci/Odluka%20o%20regulisanoj%20ceni%20EE%20na%20garantovanom%20snabdevanju%2001.12.2019.pdf>

Plaćanje poreza

Ministarstvo finansija je u aprilu 2021. donelo novi **Pravilnik o porezu na dodatu vrednost** ("Sl. glasnik RS", br. 37/2021)⁸ u kome su integrisani svi pravilnici o PDV (27 pravilnika) i pripadajući obrasci, ali uz izmene i preciziranje pojedinih odredbi. Pravilnik će se primenjivati od 01. jula ove godine. Novi Pravilnik između ostalog predviđa drugačija pravila kojima se utvrđuje PDV osnovica za povratnu ambalažu kao i obaveza evidentiranja povratne ambalaže, propisani su, između ostalog, podaci o transakcijama koje ne treba iskazivati u POPDV obrascu i sadržina avansnog računa, preciziran je promet dobara po sniženoj stopi (10%).

U decembru je donet **Zakon o fiskalizaciji** („Službeni glasnik RS“, broj 153/2020 od 21. decembra)⁹, čijim stupanjem na snagu prestaje da važi Zakon o fiskalnim kasama iz 2005. godine. Predviđeno je da zakon (u najvećem delu odredbi) stupi na snagu 01. januara 2022. godine, kako bi se ostavilo dovoljno vremena za donošenje podzakonskih akata (do početka oktobra 2021. godine) i da bi se privreda pripremila i prilagodila promenama. Zakonom je utvrđen predmet fiskalizacije, postupak fiskalizacije preko elektronskog uređaja, sadržaj fiskalnog računa, obveznici fiskalizacije, itd. Zakon predviđa da se u momentu prometa na malo svaki račun fiskalizuje i da se Poreskoj upravi vrši prenos podataka o izdatim fiskalnim računima putem stalne internet veze u realnom vremenu. Izuzetno, ukoliko se podaci o izdatim fiskalnim računima ne mogu dostaviti u realnom vremenu, usled prekida internet veze ili ona nije dostupna na mestu prometa, predviđena je obaveza čuvanja podataka u internoj memoriji elektronskog fiskalnog uređaja do momenta prenosa podataka Poreskoj upravi.

Izmene koje je Ministarstvo finansija izvršilo u decembru 2020. godine i u aprilu 2021. u okviru **Zakona o izmenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak građana** ("Sl. glasnik RS", br. 24/2001, 80/2002, 80/2002 - dr. zakon, 135/2004, 62/2006, 65/2006 - ispr., 31/2009, 44/2009, 18/2010, 50/2011, 91/2011 - odluka US, 7/2012 - usklađeni din. izn, 93/2012, 114/2012 - odluka US, 8/2013 - usklađeni din. izn., 47/2013, 48/2013 - ispr, 108/2013, 6/2014 - usklađeni din. izn., 57/2014, 68/2014 - dr. zakon, 5/2015 - usklađeni din. izn., 112/2015, 5/2016 - usklađeni din. izn., 7/2017 - usklađeni din. izn., 113/2017, 7/2018 - usklađeni din. izn., 95/2018, 4/2019 - usklađeni din. izn., 86/2019, 5/2020 - usklađeni din. izn., 153/2020, 156/2020 - usklađeni din. izn. i 6/2021 - usklađeni din. izn.)¹⁰ odnose se na povećanje neoporezivog dela zarade sa 16.300 dinara, koliko je iznosio u 2020. godini, na 18.300 dinara koliko će iznositi tokom 2021. godine, tj. do narednog usklađivanja u 2022. godini. Ovom izmenom je nastavljen višegodišnji trend poreskog rasterećenja prihoda od rada, naročito najnižih zarada. Istovremeno, izmenama Zakona produženi su rokovi primene postojećih poreskih olakšica za zapošljavanje novih lica tokom 2021. godine. Naime, predviđen je povraćaj dela plaćenog poreza na zaradu u rasponu od 65% do 75%, zavisno od broja zaposlenih radnika. Pored toga, postoji mogućnost povraćaja u iznosu od 75% plaćenog poreza na zaradu za poslodavca koji zasnuje radni odnos sa najmanje dva nova lica. Zakonom su predviđene i olakšice za inovativne delatnosti, odnosno za novoosnovana privredna društva koja obavljaju inovativnu delatnost, tako što se zarada osnivača oslobađa obaveze plaćanja obračunatog i obustavljenog poreza iz zarade, u periodu od 3 godine od dana osnivanja. Poslodavac koji zasnuje radni odnos sa kvalifikovanim licem, ima pravo na oslobođenje od obaveze plaćanja obračunatog i obustavljenog poreza iz zarade novozaposlenog lica, i to zaključno sa isplatom zarade do 31. decembra 2022. godine.

Poslednje izmene **Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje** ("Sl. glasnik RS", br. 84/2004, 61/2005, 62/2006, 5/2009, 52/2011, 101/2011, 7/2012 - usklađeni din. izn., 8/2013 - usklađeni din. izn., 47/2013, 108/2013, 6/2014 - usklađeni din. izn., 57/2014, 68/2014 - dr. zakon, 5/2015 - usklađeni din. izn., 112/2015, 5/2016 - usklađeni din. izn., 7/2017 - usklađeni din. izn., 113/2017, 7/2018 - usklađeni din. izn.,

⁸<https://www.paragraf.rs/propisi/pravilnik-o-porezu-na-dodatu-vrednost-pdv.html>

⁹<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-fiskalizaciji-republike-srbije.html>

¹⁰<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-porezu-na-dohodak-gradjana.html>

95/2018, 4/2019 - usklađeni din. izn., 86/2019, 5/2020 - usklađeni din. izn., 153/2020 i 6/2021 - usklađeni din. izn.)¹¹ izvršene su tokom 2020. i 2021. godine. Izmenama koje su izvršene tokom 2020. godine, smanjena je stopa doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje na teret poslodavca sa 12% na 11,5%, odnosno zbirna stopa sa 26% na 25,5%. Ovom izmenom, zajedno sa povećanjem neoporezivog dela zarade sa 15.300 dinara na 16.300 dinara (izmene Zakona o porezu na dohodak građana iz decembra 2019. godine), poslodavci su od 1. januara 2020. godine delimično rasterećeni troškova po osnovu rada. Izmenama koje su izvršene 2021. godine, ao i kod poreza na dohodak građana, omogućen je produžetak poreskih olakšica koje poslodavci mogu koristiti za novozaposlena lica, odnosno povraćaj dela plaćenih doprinosa u visini od 65% do 75%, zavisno od broja zaposlenih ili 75% za poslodavce koji zasnuju radni odnos sa najmanje dva nova lica. Pored toga, Zakonom je predviđeno i oslobađanje obaveze plaćanja obračunatih doprinosa za osnivače inovativnih privrednih društava. Poreska olakšica za zapošljavanje kvalifikovanih lica podrazumeva oslobođenje od obaveze plaćanja doprinosa ali samo za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Tokom aprila 2021. godine usvojene su izmene i dopune **Zakona o rokovima izmirenja novčanih obaveza u komercijalnim transakcijama** ("Službeni glasnik RS", br. 119 od 17. decembra 2012, 68 od 4. avgusta 2015, 113 od 17. decembra 2017, 91 od 24. decembra 2019, 44 od 29. aprila 2021 - dr. zakon, 44 od 29. aprila 2021.)¹². Izmenama se obezbeđuje usklađivanje Zakona sa uvođenjem eFakture.

Zakonom o izmenama i dopunama zakona o porezu na dobit pravnih lica („Službeni glasnik RS“, broj 153/2020, od 21. decembra)¹³ izvršeno je usaglašavanje pojedinih odredbi zakona sa Zakonom o alternativnim investicionim fondovima („Službeni glasnik RS“, broj 73/2019)¹⁴ sa ciljem stvaranja uslova za jednak poresko-pravni tretman prihoda ostvarenih po osnovu članstva u investicionim fondovima. U tom smislu, ovim izmenama data je mogućnost da se u sistem oporezivanja kapitalnog dobitka, pored prodaje investicione jedinice otkupljene od strane otvorenog investicionog fonda, unese i prenos uz naknadu investicione jedinice zatvorenog investicionog fonda. Pored toga, novim zakonom su stvoreni i uslovi da se oporezuje kapitalni dobitak ostvaren prodajom digitalne imovine, a istovremeno je data mogućnost ostvarenja odgovarajuće poreske olakšice.

Zakonom o izmenama i dopunama zakona o porezu na dodatu vrednost („Službeni glasnik RS“, broj 153/2020, od 21. decembra)¹⁵ predviđena je mogućnost izdavanja računa u elektronskom obliku, ukoliko postoji saglasnost primaoca da prihvata račun u elektronskom obliku. Izmenama zakona dodato je, sa ciljem određivanja poreskog dužnika u oblasti građevinarstva, da se radi o obvezniku čiji je promet u ovoj oblasti veći od pola miliona dinara, bez PDV-a. U okviru poreskih oslobođenja, propisano je da se PDV ne plaća za promet dobara koja su u postupku aktivnog oplemenjivanja, za koja je ranije bio predviđen odbitak prethodnog poreza (ukoliko se određeno dobro nabavljalo sa obračunatim PDV-om), preciznije uređivanje poreske osnovice u smislu da se u osnovicu ne uračunavaju iznosi koje je obveznik PDV platio u ime i za račun primaoca dobara ili usluga, kao i preciziranje pravila koja se odnose na mogućnost ispravljanja pogrešno obračunatog i iskazanog PDV-a.

Zakonom o izmenama i dopunama zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji („Službeni glasnik RS“, broj 144/2020, od 27. novembra)¹⁶ predviđeno je da se sistemom oporezivanja obuhvate i otvoreni investicioni fondovi, odnosno alternativni investicioni fondovi koji nemaju status pravnog lica I izvršeno je dodatno pojednostavljenje poreskog postupka i unapređenje elektronske komunikacije između nadležnih poreskih organa i poreskih obveznika.

¹¹<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-doprinosa-za-obavezno-socijalno-osiguranje.html>

¹²<https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2012/119/3/reg>

¹³https://www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/211220-zakon-o-izmenama-i-dopunama-zakona-o-porezu-na-dobit-pravnih-lica.html

¹⁴<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-alternativnim-investicionim-fondovima.html>

¹⁵https://www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/211220-zakon-o-izmenama-i-dopunama-zakona-o-porezu-na-dodatu-vrednost.html

¹⁶<https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2002/80/1/reg>

Zakonom o izmenama i dopunama zakona republičkim administrativnim taksama („Službeni glasnik RS“, broj 144/2020, od 27. novembra)¹⁷ izvršeno je usaglašavanje predmeta taksene obaveze sa spisima i radnjama koje obavljaju organi a za čiji rad odnosno pruženu uslugu je previđeno plaćanje takse. U tom smislu, propisane su nove taksene obaveze u skladu sa propisima koji su doneti od poslednje izmene zakona. Sa druge strane, pojedine takse su ukinute, dok je kod većine izvršeno usaglašavanje sa troškovima koje organi imaju prilikom izvršavanja određene radnje, odnosno pružanja usluge. Posebno je važno istaći da je kod pojedinih taksu došlo do usklađivanja sa Programom za pojednostavljenje administrativnih postupaka i regulative e-Papir za period od 2019. do 2021. godine. S tim u vezi, izmenama i dopunama zakona, u određenim oblastima, propisano je da se iznos takse umanjuje za 15% ukoliko se zahtev podnosi elektronskim putem.

Zakonom o izmenama i dopunama zakona o porezima na imovinu („Službeni glasnik“ br. 144/2020 od 27. novembra)¹⁸ nastavljeno je sa decentralizacijom nadležnosti sa Poreske uprave na lokalne poreske administracije što će doprineti unapređenju osnovnih funkcija lokalne poreske administracije, kao i povećanju efikasnosti pri utvrđivanju, naplati i kontroli različitih vrsta poreza na imovinu (porez na imovinu, porez na nasleđe i poklon i porez na prenos apsolutnih prava), imajući u vidu da prihod po tim osnovama pripada jedinicama lokalne samouprave. Odredbe koje se odnose na prenos nadležnosti u delu poreza na prenos apsolutnih prava i poreza na nasleđe i poklon će se primenjivati od početka 2022. godine, dok se ostale odredbe primenjuju od 01. januara 2021. godine. Izmenama zakona izvršena je dopuna i preciziranje odredaba kojima se uređuje način utvrđivanja prosečnih cena u najopremljenijim i najneopremljenijim zonama, kada u njima nije bilo najmanje tri prometa odgovarajućih nepokretnosti, osnovica poreza na imovinu, stope amortizacije, stope poreza na imovinu, poreska oslobođenja i drugo, kako bi se njihova primena ostvarivala sa što manje tumačenja. U tom smislu, produžen je period od uticaja na utvrđivanje prosečnih cena nepokretnosti, sa devetomesečnog na dvanaestomesečni. Cenom ostvarenom u prometu uz naknadu odgovarajućih nepokretnosti, smatra se i naknada za prenos prava svojine na nepokretnosti koja je dosuđena, odnosno određena u sudskom ili drugom postupku, aktom koji je postao pravosnažan.

Na Portalu lokalne poreske administracije (LPA) u poslednje dve nedelje jula 2020. omogućeno je **elektronsko podnošenje prijave sa podacima od značaja za utvrđivanje naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine** ("Sl. glasnik RS", br. 86/2019 i 89/2019)¹⁹ za 2019. i 2020. godinu, kao pomoć za implementaciju Uredbe o kriterijumima za određivanje aktivnosti koje utiču na životnu sredinu, što će omogućava efikasniji i jednostavniji postupak naplate ove vrste naknade.

Uredbom o kriterijumima za određivanje aktivnosti koje utiču na životnu sredinu prema stepenu negativnog uticaja na životnu sredinu koji nastaje obavljanjem aktivnosti, iznosima naknada, uslovima za njeno umanjeno, kao i o kriterijumima koji su od značaja za uticaj fizičkih lica na životnu sredinu ("Sl. glasnik RS", br. 86/2019 i 89/2019)²⁰ bliže su definisani kriterijumi i iznosi naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine koju plaćaju pravna lica i preduzetnici sa liste delatnosti koja je prikazana u Aneksu uredbe. Osnov za naplatu ove naknade je Zakon o naknadama za korišćenje javnih dobara ("Sl. glasnik RS", br. 95/2018, 49/2019, 86/2019 - usklađeni din. izn., 156/2020 - usklađeni din. izn. i 15/2021 - dop. usklađenih din. izn.)²¹ dok prihod u potpunosti pripada budžetu jedinice lokalne samouprave.

¹⁷https://www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/271120-zakon-o-izmenama-i-dopunama-zakona-o-republickim-administrativnim-taksama.html

¹⁸https://www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/271120-zakon-o-izmenama-i-dopunama-zakona-o-porezima-na-imovinu.html

¹⁹<https://lpa.gov.rs/jisportal/news/22>

²⁰https://www.paragraf.rs/propisi_download/uredba-o-kriterijumima-za-odredjivanje-aktivnosti-koje-uticu-na-zivotnu-sredinu-prema-kolicini-zagadjjenja.pdf

²¹<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-naknadama-za-koriscenje-javnih-dobara.html>

Od septembra 2019. godine omogućeno je elektronsko podnošenje prijave za utvrđivanje lokalne komunalne takse za isticanje firme na poslovnom prostoru (firmarina) preko portala lokalnih poreskih administracija (LPA)²². Istovremeno, elektronskim podnošenjem prijave, privredni subjekti dobijaju uvid u visinu obračunate obaveze koju mogu da plate elektronskim putem, uz korišćenje kvalifikovanog elektronskog sertifikata, što omogućava efikasniji i jednostavniji postupak naplate firmarine.

Preko portala LPA, od 01. marta 2019. godine, omogućen je privredi i građanima uvid u visinu obaveza po osnovu poreza na imovinu za fizička i pravna lica, elektronsko podnošenje prijave kao plaćanje dospelih obaveza.

U aprilu 2021. usvojen je **Zakon o elektronskom fakturisanju** („Službeni glasnik RS”, broj 44/2021)²³. Zakonom je uređeno izdavanje, slanje, prijem, obrada, čuvanje, sadržina i osnovni elementi elektronskih faktura, koje se razmenjuju u transakcijama između subjekata javnog sektora, između subjekata privatnog sektora, kao i između subjekata javnog i privatnog sektora. Primena sistema elektronskih faktura u transakcijama između subjekata javnog sektora kao i obaveza subjekta u privatnom sektoru da izda fakturu subjektu u javnom sektoru je predviđena od 01. januara 2022. godine. Obaveza subjekta u javnom sektoru da izda elektronsku fakturu privrednom subjektu primenjivaće se od 01. jula 2022. godine, dok će se obaveza izdavanja elektronskih faktura u transakcijama između subjekata u privatnom sektoru primenjivati od 01. januara 2023. godine.

Tokom aprila 2021. godine Ministarstvo finansija je pripremlilo **radnu verziju izmena Zakona o akcizama**²⁴ i stavilo na uvid javnosti. Izmenom se predlaže ujednačavanje visine akciza na jaka alkoholna pića, odnosno promena načina njihovog utvrđivanja. Prema dosadašnjem zakonskom rešenju visina akciza na jaka alkoholna pića se utvrđuje prema vrsti pića (npr. rakije od voća, rakije od žitarica, itd.), dok se izmenom predlaže utvrđivanje visine prema procentu alkohola koji je sadržan u konkretnom piću, odnosno po hektolitr čistog alkohola.

Tokom marta uveden je **sistem ePlati**²⁵ koji omogućava generisanje elektronske uplatnice za bilo koju uslugu koja sadrži jedinstveni poziv na broj odobrenja. Puštanjem u rad ovog sistema za elektronsko plaćanje ukinuta je obaveza dostavljanja dokaza o uplati, kada je reč o uslugama Ministarstva unutrašnjih poslova. Ova usluga omogućava građanima da umesto popunjavanja nekoliko uplatnica, preko portala eUprave kreiraju jedinstvenu uplatnicu i uslugu plate elektronski.

Registracija imovine

Od 1. januara 2020. počela je primena odredbi iz **Zakona o izmenama i dopunama Zakona o porezima na imovinu** ("Sl. glasnik RS", br. 86/2019)²⁶ kojim je omogućeno da se elektronski putem podnose podaci potrebni za prijavu poreza preko javnih beležnika u postupku prometa nepokretnosti, preko operativnog jednošalterskog sistema. Izvršeno je umrežavanje nekoliko softvera nadležnih organa (javnih beležnika, RGZ-a i lokalne poreske administracije) kako bi se omogućila potpuna primena jednošalterskog sistema za upis prava u katastar, tako da stranke više nemaju obavezu da se obraćaju nadležnim poreskim organima kako bi prijavile poresku obavezu za imovinu stečenu upisom u katastar

²²<https://lpa.gov.rs/jisportal/news/18>

²³<https://mfin.gov.rs/propisi/zakon-o-elektronskom-fakturisanju>

²⁴<https://www.mfin.gov.rs/propisi/radna-verzija-nacrta-zakona-o-izmenama-zakona-o-akcizama>

²⁵<https://plati.euprava.gov.rs/#/>

²⁶https://www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/061219-zakon-o-izmenama-i-dopunama-zakona-o-porezima-na-imovinu.html

preko javnog beležnika, već se prijava poreza vrši preko javnog beležnika istovremeno kad se šalju i informacije potrebne za upis u katastru.²⁷

Zakonom o izmenama i dopunama zakona o postupku upisa u katastar nepokretnosti i vodova ("Sl. glasnik RS", br. 15/2020)²⁸ precizirane su vrste zabeležbi, a posebnu važnost imaju odredbe koje se odnose na postupak dostave rešenja Republičkog geodetskog zavoda, tako što se uvodi elektronska oglasna table (eOglasna tabla)²⁹. Početkom meseca decembra 2020. godine otpočela je dostava rešenja o upisu prava svojine u eSanduče (jedinствени elektronski sandučić)³⁰. Na ovaj način omogućeno je da postupak dostave bude brz, besplatan i pouzdan, a građanima i privredi se štede vreme i troškovi. Ovom novom uslugom u potpunosti je zaokružen proces elektronskog postupka upisa u katastar. Građani koji još uvek nemaju kreiran nalog na Portalu eUprave rešenje će dobijati u formi odštampalog primerka elektronskog dokumenta, preporučenom pošiljkom, putem pošte. Unapređeni postupak dostave podrazumeva da se odmah po donošenju rešenja Republičkog geodetskog zavoda (RGZ) isto objavi na eOglasnoj tabli RGZ-a čime se započinje sa procesom dostave u eSanduče na Portalu eUprave (za one stranke koje su registrovani korisnici Portala eUprave i imaju otvoreno eSanduče), odnosno lično na adresu stranke preko poštanskog operatera. Smatra se da je rešenje uredno dostavljeno istekom roka od 30 dana od dana oglašavanja rešenja na eOglasnoj tabli RGZ, osim ukoliko prethodno stranka nije primila rešenje putem eSandučeta ili pošte. Prema statistici koju vodi Republički geodetski zavod prosečno vreme za rešavanje zahteva koji su podneti u skladu sa ovim Zakonom je 5,92 dana³¹.

Zakonom o Registru prostornih jedinica i adresnom registru ("Sl. glasnik RS", br. 9/2020)³² koji je usvojen tokom 2020. godine uređuje se nadležnost, sadržaj, način i postupak vođenja Registra prostornih jedinica i Adresnog registra, kao i način prikupljanja, upravljanja, čuvanja, razmene, korišćenja, održavanja i upotrebe podataka, utvrđivanje i označavanje naziva ulica, objekata i katastarskih parcela kućnim brojevima i druga pitanja od značaja za vođenje Registra prostornih jedinica i Adresnog registra u elektronskom obliku. Obavezano je resorno ministarstvo da razvije informacioni sistem kroz koji će se preuzimati i koristiti podaci iz ovih registara. Zakonima o potvrđivanju sporazuma između Republike Srbije i Republike Severne Makedonije, kao i Republike Srbije i Republike Crne Gore o uzajamnom priznavanju kvalifikovanih usluga od poverenja, omogućeno je elektronsko poslovanje u regionu, jer je međusobno priznata validnost kvalifikovanih elektronskih potpisa, bez obzira u kojoj od tih država je konkretan potpis izdat.

Izmenama **Zakona o republičkim administrativnim taksama** u 2020. godini (Sl. glasnik RS“, broj 144/20 od 27. novembra 2020. godine) uvedeno je novo pravilo (dodat novi stav u Napomeni tarifnog broja 215b) da ako se zahtev podnosi elektronskim putem taksena obaveza za taj zahtev i spise i radnje koji se u skladu sa tim zahtevom donose, odnosno vrše, nastaje po njihovom izdavanju. Takođe izmenjene su takse za izvod iz lista nepokretnosti (u papiru), pa je određeno da je visina takse 540 dinara po nepokretnosti, s tim da javni beležnik besplatno vrši uvidi u podatke o nepokretnosti kroz sistem. Republička administrativna taksa za upis u katastar nepokretnosti nije povećana izmenama Zakona u 2020. godini, ali je izvršeno usklađivanje dinarskih iznosa. Dinarski iznosi taksi usklađuju se godišnje, sa godišnjim indeksom potrošačkih cena, koji objavljuje republički organ nadležan za poslove statistike. Vlada, na predlog ministarstva nadležnog za poslove finansija, objavljuje usklađene dinarske iznose. Poslednji usklađeni dinarski iznosi objavljeni su u „Službenom glasniku RS“, broj 98/20), a taksa za

²⁷<https://rgz.gov.rs/prose%C4%8Dna-brzina-postupanja-po-predmetima-i-kvartal-2021-godine>

²⁸https://www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/240220-zakon-o-izmenama-i-dopunama-zakona-o-postupku-upisa-u-katastar-nepokretnosti-i-vodova.html

²⁹<https://www.rgz.gov.rs/usluge/ekatastar/elektronska-oglasna-tabla>

³⁰https://euprava.gov.rs/uslovi_koriscenja

³¹<http://upisnepokretnosti.rs/statistika.php>

³²<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-adresnom-i-registru-prostornih-jedinica.html>

promenu imaoca prava na osnovu jedne isprave iznosi 5.250,00 dinara, a za svaku sledeću ispravu po 1.580,00 dinara.

Poslednje izmene **Javnobeležničke tarife** ("Sl. glasnik RS", br. 91/2014, 103/2014, 138/2014, 12/2016, 17/2017, 67/2017, 98/2017, 14/2019, 49/2019, 17/2020, 91/2020, 36/21)³³ izvršene su tokom 2021. godine, a počele su sa primenom nakon 17. aprila 2021. godine. Javnobeležničkom tarifom utvrđuje se nagrada za rad javnog beležnika i naknada troškova nastalih u vezi sa obavljenim poslom javnog beležnika, način utvrđivanja vrednosti obavljenog posla i način obračunavanja iznosa nagrade i naknade troškova.

Zapošljavanje radnika

Vlada je u avgustu usvojila **Uredbu o Programu podsticanja zapošljavanja mladih „Moja prva plata“** („Službeni glasnik RS“, broj 107/2020 od 13.08.2020.)³⁴ sa ciljem da se podstakne zapošljavanje mladih, i u isto vreme pruži podrška privredi u rešavanju problema sa nedostatkom kadrova.

Zakonom o agencijskom zapošljavanju ("Sl. glasnik RS", br. 86/2019)³⁵ dat je pravni osnov za rad agencija za zapošljavanje kojim su detaljno propisani uslovi za rad agencija za privremeno, kao i uslovi za osnivanje u formi privrednih društava ili preduzetnika koji zapošljavaju radnike u cilju njihovog ustupanja poslodavcu korisniku. Između ostalog, neophodno je da dobiju petogodišnju dozvolu za rad od resornog ministarstva uz prethodno polaganje stručnog ispita.

Detaljnije o Zakonu o izmenama i dopunama zakona o porezu na dohodak građana („Službeni glasnik RS“, broj 153/2020) i Zakona o izmenama i dopuna zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Službeni glasnik RS“, broj 153/2020, od 21. decembra i 6/2021 od 29. januara) pogledati u okviru indikatora pod nazivom *Plaćanje poreza*.

Ugovaranje sa državom

Primena **Zakona o javnim nabavkama** ("Sl. glasnik RS", br. 91/2019)³⁶ počela je jula 2020.godine. Cilj ovog zakona je veća transparentnost i fleksibilnost postupaka javne nabavke, smanjenje administrativnog opterećenja ponuđača i naručilaca i povećanje prosečnog broja ponuda po javnoj nabavci sa sadašnjeg proseka, 2,5 ponude po javnoj nabavci. Ovo bi trebalo da se postigne prevashodno uvođenjem obaveznog elektronskog postupka javne nabavke (od podnošenja i otvaranja ponuda, do izbora ponuđača, mogućnosti praćenja toka javne nabavke i realizacije ugovora) preko novog portala za javne nabavke, koji će biti obavezan od 1. jula 2021. godine.

Pravilnikom o sadržini konkursne dokumentacije u postupcima javnih nabavki („Sl. glasnik RS“, broj 21/2021)³⁷ propisano je da sadržinu konkursne dokumentacije (u restriktivnom postupku, konkurentnom postupku sa pregovaranjem, pregovaračkom postupku sa objavljivanjem javnog poziva, konkurentnom dijalogu i u partnerstvu za inovacije) čine i podaci na osnovu kojih kandidati pripremaju obrazac prijave.

³³<https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/ministarstva/drugiakt/2017/17/1>

³⁴<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2020/107/1/reg>

³⁵<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-agencijskom-zaposljavanju.html>

³⁶<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-javnim-nabavkama.html>

³⁷<https://www.paragraf.rs/propisi/pravilnik-o-sadrzini-konkursne-dokumentacije-u-postupcima-javnih-nabavki.html>

Pravilnikom o izmeni i dopuni Pravilnika o postupku i uslovima za sticanje sertifikata za službenika za javne nabavke i vođenju Registra službenika za javne nabavke („Sl. glasnik RS“, broj 21/2021)³⁸ predviđa se da kandidat može uz prijavu dostaviti i dokaz o stečenom visokom obrazovanju i da na ispit donosi overenu kopiju diplome o stečenom visokom obrazovanju, koju Kancelarija zadržava.

Od 1. marta 2020. godine, Agencija za privredne registre je omogućila upis u **Registar ponuđača**³⁹, jedinstvenu, centralnu, elektronsku i javnu bazu podataka o domaćim pravnim licima i preduzetnicima, koji odgovarajućom dokumentacijom dokažu nepostojanje osnova za isključenje iz postupka javne nabavke propisanih Zakonom o javnim nabavkama.

Počevši od 6. jula 2020. godine, Agencija pribavlja, po službenoj dužnosti, dokumentaciju potrebnu za dokazivanje nepostojanja osnova za isključenje iz postupka javne nabavke na osnovu zahteva pravnih lica i preduzetnika za upis u Registar ponuđača, odnosno za dobijanje potvrde o nepostojanju osnova za isključenje iz postupka javne nabavke.

Ponuđači registrovani po prethodnom Zakonu o javnim nabavkama imali su obavezu da se usklade sa odredbama novog zakona i Pravilnika o sadržini Registra ponuđača i dokumentaciji koja se podnosi uz prijavu za registraciju ponuđača najkasnije do 1. jula 2020. godine. Nakon isteka tog roka, Agencija je po službenoj dužnosti obrisala ponuđače iz Registra koji nisu postupili u skladu sa zakonom, odnosno koji se nisu uskladili sa odredbama novog zakona.

Zaštita manjinskih akcionara

Poslednje izmene **Zakona o privrednim društvima** ("Sl. glasnik RS", br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - dr. zakon, 5/2015, 44/2018, 95/2018 i 91/2019)⁴⁰ koje su počele sa primenom 1. aprila 2020. godine odnose se na omogućavanje sticanja rezervisanog sopstvenog udela u okviru finansijskog instrumenta - pravo na sticanje udela u društvu sa ograničenom odgovornošću. Cilj ove novine jeste da se omogući i društvima s ograničenom odgovornošću, naročito inovativnim start-up-ovima, da stimulišu i nagrađuju svoje zaposlene ili druga angažovana lica, investitore društva i sva druga lica koja su spremna da svojim doprinosom pomognu razvoj društva. Na ovaj način mladi stručnjaci ili biznis anđeli postaju članovi društva i učešćem u upravljanju i dobiti društva ili prodajom vlasničkog udela koji je stečen po povlašćenju mogu ostvariti prihod nakon razvoja inovativnog proizvoda.

Istovremeno, Zakonom su usklađene kaznene odredbe u slučaju da društvo na svojoj internet stranici ili na internet stranici registra privrednih subjekata ne objavi obaveštenje o zaključenom pravnom poslu, odnosno preduzetoj pravnoj radnji, sa detaljnim opisom tog posla ili radnje i sve relevantne činjenice o prirodi i obimu ličnog interesa u roku od 3 dana od dana zaključenja tog pravnog posla, odnosno preduzimanja te pravne radnje. Ovim izmenama podignut je prag sticanja sa 3% na 5% bilo koje klase akcija u toku poslovne godine, pod uslovom da je takva mogućnost predviđena statutom i da su izdvojene rezerve za ove namene da se sopstvene akcije stiču radi raspodele zaposlenima u društvu ili povezanom društvu ili za nagrađivanje članova odbora direktora, odnosno izvršnog i nadzornog odbora ako je upravljanje društvom dvodomno.

³⁸<https://www.paragraf.rs/propisi/pravilnik-o-sticanju-sertifikata-za-sluzbenika-za-javne-nabavke-i-vođenju-registra.html>

³⁹<https://www.apr.gov.rs/%D1%80%D0%B5%D0%B3%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B8/%D0%BF%D0%BE%D0%BD%D1%83%D1%92%D0%B0%D1%87%D0%B8.1347.html>

⁴⁰https://www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/241219-zakon-o-izmenama-i-dopunama-zakona-o-privrednim-društvima.html

Ministarstvo privrede tokom 2021. najavilo je nove izmene Zakona o privrednim društvima kojima će se izvršiti usklađivanje sa direktivama EU, dodatno će se ojačati primena kaznenih mera prema direktoru koji je imao lični interes u društvu, kao i transparentnost informacija u pogledu naknada direktora.

Podnošenje finansijskih izveštaja⁴¹ za 2020. godinu je od 20. januara 2021. godine omogućeno putem aplikacije za dostavljanje svih vrsta izveštaja (za statističke potrebe, redovnih godišnjih finansijskih izveštaja sa propisanom dokumentacijom, konsolidovanih izveštaja, odnosno izjava o neaktivnosti), kojoj se pristupa preko Sistema za centralizovano prijavljivanje korisnika APR-a. Sva pravna lica i preduzetnici, koji knjige vode po sistemu dvojnog knjigovodstva, treba da dostave svoje izveštaje isključivo u elektronskom obliku, potpisane kvalifikovanim elektronskim potpisom zakonskog zastupnika. Rad u aplikaciji obezbeđuje jedinstven postupak unosa, kontrole, potpisivanja i dostavljanja izveštaja u Agenciji za privredne registre. Od ove godine, obveznici dostavljanja izveštaja su i stečajne mase nad kojima je nastavljen postupak stečaja u slučaju obustave ili zaključenja tog postupka nad stečajnim dužnikom, odnosno stečajne mase koje imaju svoj zasebni matični broj.

Dobijanje kredita

U skladu sa poslednjim izmenama i dopunama **Zakona o založnom pravu na pokretnim stvarima i pravima upisanim u registar** ("Službeni glasnik RS", br. 31/2019)⁴² od 1. januara 2021. počele su sa primenom dve nove vrste upisa u Registru založnog prava na pokretnim stvarima i pravima koje vodi Agencija za privredne registre. Reč je o **ugovoru o zalozi sa predajom predmeta zaloge u državinu poverioca i ugovoru o prodaji pokretnih stvari sa zadržavanjem prava svojine** radi obezbeđenja potraživanja prodavca do isplate cene u potpunosti od strane kupca. Njihova registracija u javnom Registru zaloga omogućava transparentnost za sva zainteresovana lica u pogledu postojanja tereta na pokretnoj stvari koja je predmet zaloge. Na ovaj način Agencija za privredne registre (APR) omogućila je evidentiranje zaloga koje ranije nisu bile predmet upisivanja u APR čime će biti omogućeno jedinstveno mesto za registraciju zaloga. Podnošenje elektronskih prijava za upis u registar zaloga biće omogućeno u APR-u od jula 2022. godine.

Registar finansijskog lizinga⁴³ je od 1. januara 2021. godine omogućio podnošenje prijave za registraciju ugovora o finansijskom lizingu, kao i svih ostalih vrsta registracionih prijava, elektronskim putem. Time je Registar stvorio uslove za prelazak na potpuno digitalni način rada. Putem servisa za preuzimanje podataka i dokumenata, lizing kuće će preko APR-a, elektronskim putem, dostavljati ovlašćenja koja su potrebna MUP-u u postupku registracije vozila nabavljenih putem finansijskog lizinga.

Izvršenje ugovora

Elektronsko javno nadmetanje (eAukcija)⁴⁴ u izvršnom postupku kao i sudska elektronska oglasna tabla (eOglasna tabla)⁴⁵ uvedeni su 2019. godine poslednjima izmenama **Zakona o izvršenju i obezbeđenju** ("Sl. glasnik RS", br. 106/2015, 106/2016 - autentično tumačenje, 113/2017 - autentično

⁴¹<https://www.apr.gov.rs/%D1%80%D0%B5%D0%B3%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B8/%D1%84%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8%D1%98%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%98%D0%B8.1093.html>

⁴²https://www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/290419-zakon-o-izmenama-i-dopunama-zakona-o-zaloznom-pravu-na-pokretnim-stvarima-upisanim-u-registar.html

⁴³<https://www.apr.gov.rs/vesti.2428.html?newsId=3266>

⁴⁴<https://eaukcija.sud.rs/#/>

⁴⁵<https://etabla.sud.rs/>

tumačenje i 54/2019)⁴⁶, nakon čega su usledile i izmene **Javnoizvršiteljske tarife** ("Sl. glasnik RS", br. 93/2019)⁴⁷ kojima je izvršeno usklađivanje naknada u pravcu umanjenja ukupnih troškova izvršnog postupka.

Pravilnikom o načinu podnošenja predloga za izvršenje na osnovu izvršne ili verodostojne isprave u elektronskom obliku ("Sl. glasnik RS", br. 30/2021)⁴⁸ bliže se uređuje način podnošenja predloga za izvršenje na osnovu izvršne ili verodostojne isprave u elektronskom obliku pravosudnom korisniku, uslovi za pristupanje i registracija korisnika Informativnog sistema ministarstva nadležnog za pravosuđe. Predlog za izvršenje na osnovu izvršne ili verodostojne isprave u elektronskom obliku podnosi se putem Informativnog sistema ministarstva nadležnog za pravosuđe u formi elektronskog dokumenta.

Pravilnikom o dostavljanju elektronskim putem između javnog izvršitelja i drugih organa ("Sl. glasnik RS", br. 30/2021)⁴⁹ uređuje se dostavljanjem između javnog izvršitelja i drugih organa. Propisano je da javni izvršitelj može elektronskim putem dostaviti drugom organu akte i pismena. Dostavljanje se vrši preko aplikacije koju obezbeđuje ministarstvo nadležno za pravosuđe, koja je web servisom ili na drugi način povezana sa aplikacijom državnog organa kome se vrši dostavljanje ili preko aplikacije ministarstva koja je web servisom ili na drugi način povezana sa sistemom za razmenu poruka organa nadležnog za elektronsku upravu, ako je organ kome se vrši dostavljanje korisnik tog sistema.

Pravilnikom o načinu vođenja evidencije o postupcima izvršenja i obezbeđenja i finansijskom poslovanju javnog izvršitelja, načinu izveštavanja, sadržini izveštaja o radu javnog izvršitelja i načinu postupanja sa arhivom ("Službeni glasnik RS", br. 37 od 9. aprila 2016, 50 od 29. juna 2018, 47 od 28. juna 2019, 6 od 24. januara 2020, 105 od 5. avgusta 2020, 152 od 18. decembra 2020.)⁵⁰ se reguliše način evidentiranja predmeta izvršenja od strane javnih izvršitelja. Evidenciji koju vode javni izvršitelji je omogućen pristup javnim beležnicama preko pravosudnog informativnog sistema. Predviđeno je evidentiranje i vanknjižnih nepokretnosti na kojima je pokrenut postupak izvršenja i u narednom periodu biće omogućen uvid javnim beležnicama u delu evidencije koji trenutno nije funkcionalan.

Rešavanje stečaja

U posmatranom izveštajnom periodu nije bilo izmena zakona i podzakonskih akata, međutim primena izmena i dopuna **Zakona o stečaju**⁵¹ i podzakonskih akata, omogućava uključivanje svih stečajnih poverilaca u izbor stečajnog upravnika. **Nacionalnim standardom br. 5**⁵² kojim je unapred određena dinamika prodaje imovine stečajnog dužnika ili stečajnog dužnika kao pravnog lica, očekuje se da će u narednom periodu omogućiti efikasniji stečajni postupak.

Tokom 2021. Ministarstvo privrede je najavilo usvajanje izmena Zakona o stečaju i izmena Zakona o Agenciji za licenciranje stečajnih upravnika u cilju unapređenja transparentnosti postupka. Nacrti oba zakona bili su na javnoj raspravi tokom februara 2021. godine⁵³.

⁴⁶https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_izvršenju_i_obezbedjenju.html

⁴⁷https://www.paragraf.rs/propisi/javnoizvršiteljska_tarifa.html

⁴⁸http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2021_03/SG_030_2021_014.htm

⁴⁹http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2021_03/SG_030_2021_013.htm0

⁵⁰<https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2019/47/2>

⁵¹https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_stecaju.html

⁵²https://www.paragraf.rs/propisi/pravilnik_o_utvrđivanju_nacionalnih_standarda_za_upravljanje_stecajnom_masom.html

⁵³https://privreda.gov.rs/cat_propisi/zakoni-u-pripremi/

COVID-19

Odluka o proglašenju vanrednog stanja ("Sl. glasnik RS", br 29/2020-3 od 15. marta 2020.)⁵⁴ doneta je u cilju sprečavanja širenja virusa COVID-19 kada je Vlada RS proglasila vanredno stanje na period od 90 dana, koje je ukinuto 6. maja 2020.

Nakon proglašenja vanrednog stanja, 26. marta 2020. godine otvoren je **jedinstveni Kontakt centar republičkih inspekcija**⁵⁵ koji za zadatak ima da primi predstavke i iste prosledi nadležnim republičkim inspekcijama uz prethodnu analizu i procenu rizika svake predstavke. Na ovaj način omogućena je efikasnija komunikacija građana i privrede sa nadležnim organima.

Takođe nakon proglašenja vanrednog stanja, doneta je **Odluka o proglašenju bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-cov-2** ("Sl. glasnik RS", br. 23/2020)⁵⁶, kojom je utvrđena mogućnost ulaska stranih državljana u Republiku Srbiju, kojima je rok važenja privremenog boravka u državi istekao nakon dana proglašenja vanrednog stanja, i to do 01. jula 2021. godine i data je mogućnost zakonitog podnošenja zahteva za njegovo produženje.

Odlukom o važenju ličnih dokumenata državljana Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 32/2020)⁵⁷ za vreme vanrednog stanja utvrđeno je važenje svih ličnih dokumenata građana kojima je istekao rok važenja za vreme vanrednog stanja.

Uredbom o rokovima u sudskim postupcima za vreme vanrednog stanja ("Sl. glasnik RS", br. 38/2020)⁵⁸ je propisano da za vreme vanrednog stanja prestaju da teku rokovi za podnošenje tužbe u parničnom postupku, privatne tužbe u krivičnom postupku, predloga za pokretanje vanparničnog postupka ili postupka izvršenja i obezbeđenja, podnošenje tužbe u upravnom sporu i podnošenje ustavne žalbe. Isto važi i za rokove za izjavljivanje redovnih i vanrednih pravnih lekova ili za preduzimanje drugih procesnih radnji, što znači da u već pokrenutim postupcima tokom vanrednog stanja prestaju da teku rokovi za izjavljivanje žalbi i vanrednih pravnih lekova.

Uredbom o primeni rokova u upravnim postupcima za vreme vanrednog stanja ("Sl. glasnik RS", br. 41/2020-3, 43/2020-3)⁵⁹ propisano je da stranke ne mogu snositi posledice svog nepostupanja u rokovima propisanim Zakonom o opštem upravnom postupku ili zakonima kojima se uređuju posebne upravne postupke (npr. Zakon o bankama, Zakon o osiguranju, Zakon o inspekcijском nadzoru, zakoni u oblasti zaštite životne sredine itd.), koji ističu za vreme vanrednog stanja. Propisano je da će se pismena i obaveštenja od kojih počinju da teku prekluzivni rokovi, dostavljena u toku vanrednog stanja, smatrati dostavljenim 15 dana po isteku vanrednog stanja, dok će se rokovi za preduzimanje upravnih radnji, okončanje upravnih postupaka i odlučivanje po izjavljenim pravnim sredstvima smatrati isteklim 30 dana po završetku vanrednog stanja.

Uredba o poreskim merama za vreme vanrednog stanja radi ublažavanja ekonomskih posledica ("Sl. glasnik RS", br. 38/2020-3)⁶⁰ usvojena je sa ciljem povećanja likvidnosti poreskih obveznika. Uredbom je predviđeno da tokom trajanja vanrednog stanja prema poreskim obveznicima (preduzetnicima, poljoprivrednicima, pravnim i fizičkim licima) koji su potpisali reprogram sa Poreskom upravom (PU), neće biti preduzete mere prinudne naplate i to počev od rate koja dospeva za mart 2020. godine, niti

⁵⁴<https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/predsednik/odluka/2020/29/1/reg>

⁵⁵<https://inspektor.gov.rs/page/718/kontakt-centar>

⁵⁶<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/odluka/2020/23/1/reg>

⁵⁷<https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/odluka/2020/32/2/reg>

⁵⁸<https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2020/38/4/reg>

⁵⁹<https://www.paragraf.rs/propisi/uredba-o-primeni-rokova-u-upravnim-postupcima-vanredno-stanje.html>

⁶⁰<https://www.mfin.gov.rs/propisi/uredba-o-poreskim-merama-za-vreme-vanrednog-stanja-radi-ublazavanja-ekonomskih-posledica-nastalih-usled-bolesti-covid-19-izazvane-virusom-sars-cov-2-sluzbeni-glasnik-rs-br-38-2020/>

će im se obračunavati kamata u skladu sa Zakonom o poreskom postupku i poreskoj administraciji. Poreskim obveznicima koji tokom trajanja vanrednog stanja plate više ili manje poreza i drugih davanja obračunavaće se kamata po stopi u visini referentne kamatne stope NBS, koja je od 11. marta do 9. aprila 2020. iznosila 1,75% na godišnjem nivou, a odlukom izvršnog odbora NBS od 11. aprila 1,5%.

Odluka o privremenim merama za očuvanje stabilnosti finansijskog sistema ("Sl. glasnik RS", br. 33/2020-6)⁶¹ doneta je kako bi banke bile obavezane da dužnicima (fizičkim licima, poljoprivrednicima, preduzetnicima i privrednim društvima) ponude zastoje u otplati obaveza (moratorijum).

Uredbom o uslovima i kriterijumima usklađenosti državne pomoći radi otklanjanja ozbiljnog poremećaja u privredi ("Sl. glasnik RS", br. 54/20)⁶² bliže se uređuju uslovi i kriterijumi usklađenosti državne pomoći radi otklanjanja ozbiljnog poremećaja u privredi prouzrokovanog epidemijom. Kao opravdani trošak za dodelu državne pomoći priznaje se stvarni gubitak subjekta, koji se dokazuje izveštajem nezavisnog procenitelja, informacijom o postojanju drugih postupaka od značaja za utvrđivanje opravdanog troška i informacijom o već dodeljenoj pomoći za iste troškove, mada se pomoć dodeljena po ovoj uredbi ne kumulira sa drugim vidovima državne pomoći.

Uredbom o utvrđivanju Programa finansijske podrške privrednim subjektima za održavanje likvidnosti i obrtna sredstva u otežanim ekonomskim uslovima ("Sl. glasnik RS", br. 54/20)⁶³ predviđen je program koji se odnosi na dodelu kreditnih sredstava privrednim subjektima za održavanje likvidnosti i obrtna sredstva u cilju očuvanja stabilnosti finansijskog i privrednog sistema u uslovima potencijalnih rizika izazvanih vanrednom zdravstvenom situacijom i vanrednim stanjem.

Uredbom o fiskalnim pogodnostima i direktnim davanjima privrednim subjektima u privatnom sektoru i novčanoj pomoći građanima ("Sl. glasnik RS", br. 54/20)⁶⁴ predviđen je niz mera pomoći privredi i građanima, sa ciljem ublažavanja ekonomskih posledica nastalih zbog krize Covid-19. Fiskalne pogodnosti i direktna davanja privrednim subjektima prvenstveno su bile umerene na odlaganje dospelosti plaćanja poreza na zarade i doprinosa, odnosno poreza na prihode od samostalne delatnosti, tokom tri meseca (april-jun) do januara 2021, sa mogućnošću otplate u najviše 24 mesečne rate bez kamate. Odloženo je plaćanje akontacije poreza na dobit pravnih lica za period april-jun, takođe sa mogućnošću plaćanja do 24 mesečne rate bez kamate, počev od 2021. Svi preduzetnici, mikro, mala i srednja privredna društva su imala pravo na pomoć u visini minimalne zarade (neto) tokom tri meseca, dok su veliki privredni subjekti mogli da se prijave za pomoć, za isti period, u visini od polovine minimalne zarade (u neto iznosu). Obaveze po osnovu poreza i doprinosa na (50%) minimalnu zaradu su takođe mogle da se odlože na početak 2021. godine. Uslov za korišćenje direktnih fiskalnih podsticaja, odnosno novčane pomoći se odnosio na ograničenje u pogledu broja zaposlenih, s obzirom da privredni subjekti nisu smeli da smanje broj zaposlenih za više od 10% u roku od tri meseca od dana isplate poslednjeg davanja. Uredbom je definisano i oslobođenje od obaveze plaćanja PDV-a za proizvode i usluge donirane Ministarstvu zdravlja, RFZO i zdravstvenim ustanovama u javnoj svojini, sa pravom odbitka prethodno plaćenog PDV-a. Pored toga, predviđena je bila isplata jednokratne novčane pomoći svim punoletnim građanima u iznosu od 100 evra (u dinarskoj protivrednosti).

⁶¹https://nbs.rs/export/sites/NBS_site/documents/propisi/propisi-fs/privremene_mere_banke_fs.pdf

⁶²<https://www.paragraf.rs/propisi/uredba-o-uslovima-i-kriterijumima-uskladjenosti-drzavne-pomoci-stetne-posledice.html>

⁶³<https://www.paragraf.rs/propisi/uredba-o-utvrdjivanju-programa-finansijske-podrske-privrednim-subjektima-za-odrzavanje-likvidnosti-covid-19.html>

⁶⁴<https://www.paragraf.rs/propisi/uredba-o-fiskalnim-pogodnostima-privredi-privatnom-sektoru-gradjanima.html>

Uredbom o organizovanju rada poslodavaca za vreme vanrednog stanja ("Sl. glasnik RS", br 31/2020-3)⁶⁵ propisano je da je poslodavac tokom trajanja vanrednog stanja dužan da omogući zaposlenima obavljanje poslova van prostorija poslodavca (rad na daljinu i rad od kuće) za sva radna mesta za koja je moguće organizovati takav rad u skladu sa opštim aktom i ugovorom o radu. Takođe, poslodavac je dužan da u cilju osiguranja zaštite i zdravlja zaposlenih, radno angažovanih i stranaka obezbedi sve opšte, posebne i vanredne mere koje se odnose na higijensku sigurnost objekata i lica u skladu sa Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti, kao i da za zaposlene i radno angažovane, koji su u neposrednom kontaktu sa strankama ili dele radni prostor sa više lica, obezbedi dovoljne količine zaštitne opreme u skladu sa posebnim propisima.

Zaključkom Vlade ("Sl. glasnik RS", br 53-3008/2020-20)⁶⁶ preporučeno je poslodavcima da izmene svoj opšti akt, odnosno ugovor o radu ili drugi pojedinačni akt, u delu kojim se uređuje naknada zarade, odnosno naknada plate i kojim je preporučeno da usklade svoje interne akte i ugovore o radu tako što će svima kojima je naložena mera izolacije ili samoizolacije, obezbediti pravo na naknadu zarade u visini od 100% osnova za naknadu zarade.

Zaključkom Vlade (05 broj 53-3041/2020)⁶⁷ u vezi sa korišćenjem godišnjih odmora preporučeno je da zaposleni, koji u toku vanrednog stanja svoj posao obavljaju svakodnevno, ali od kuće, odnosno na daljinu, iskoriste preostali deo godišnjeg odmora za 2019. godinu u skladu sa zakonom, odnosno do 30. juna 2020. godine. Takođe, poslodavci mogu da dozvole korišćenje preostalog dela godišnjeg odmora za 2019. godinu zaključno sa 31. decembrom 2020. godine za zaposlene koji u toku vanrednog stanja redovno obavljaju posao na svom radnom mestu.

Zaključkom Vlade u vezi sa direktnim davanjima i fiskalnim pogodnostima privrednim subjektima u privatnom sektoru ("Službeni glasnik RS", br. 104 od 31. jula 2020, 106 od 7. avgusta 2020)⁶⁸ predviđena je isplata jednokratne novčane pomoći u formi 50% do 120% minimalne neto zarade za sve privredne subjekte tokom avgusta i septembra, u skladu sa propisanim uslovima koji se odnose na ograničenje u pogledu broja zaposlenih (manje od 10%). Novina je da su se za ove subvencije mogli prijaviti i novoosnovani, odnosno registrovani privredni subjekti ili subjekti koji su status PDV obveznika stekli nakon 15. marta zaključno sa 20. julom tekuće godine. Pored toga, iako su direktna davanja isplaćena tokom dva meseca (u avgustu i septembru), odlaganje obaveze plaćanja poreza i doprinosa na početak 2021. godine važno je samo za jedan mesec. Zaključkom Vlade RS usvojen je Program rasporeda i korišćenja subvencija za podršku radu hotelske industrije Srbije ("Službeni glasnik RS", br. 111 od 28. avgusta 2020) koji predviđa subvencije u iznosu od 350 EUR po individualnom ležaju i 150 EUR po smeštajnoj jedinici.

Vlada RS je februara 2021. usvojila **Uredbu o utvrđivanju programa direktnih davanja iz budžeta Republike Srbije privrednim subjektima u privatnom sektoru u cilju ublažavanja ekonomskih posledica prouzrokovanih epidemijom bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-COV-2** ("Sl. glasnik RS", br. 11/2021 od 12.02.2021.)⁶⁹ čime je obezbeđen treći paket ekonomskih mera pomoći privredi i građanima, ukupne vrednosti od 249 milijardi dinara. Treći paket mera podrazumeva isplatu tokom tri meseca - po polovinu minimalne zarade za zaposlene kao i sektorsku pomoć. Ovog puta će na pomoć moći da računa dodatnih 300.000 zaposlenih u velikim preduzećima, zajedno sa 1.050.000 zaposlenih u srednjim, malim i mikro preduzećima. Sektori ugostiteljstva, turizma i rent a car uz tri polovine minimalca dobiće i još jednu celu minimalnu zaradu, a Uredbom je utvrđen raspored i korišćenje

⁶⁵<https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2020/31/2/reg>

⁶⁶<https://www.propisi.net/zakljucak-vlade-05-broj-53-3008-2020-2/>

⁶⁷<https://www.propisi.net/zakljucak-vlade-05-broj-53-3041-2020/>

⁶⁸<https://www.paragraf.rs/propisi/zakljucak-vlade-nove-mere-pomoci-privredi-privatni-sektor.html>

⁶⁹<http://www.cekos.rs/uredba-o-utvr%25C4%91ivanju-programa-direktnih-davanja-iz-bud%25C5%BEeta-republike-srbije-privrednim-subjektima-u>

subvencija za podršku radu ugostiteljske i turističke privrede u ukupnom iznosu od 2 milijarde dinara, sa ciljem pružanja podrške turističkim vodičima i turističkim pratiocima.

Od početka epidemije, Vlada RS je kroz tri paketa pomoći, u periodu od aprila 2020. do aprila 2021. godine, izdvojila 953 milijarde dinara kao podršku privredi i građanima, odnosno približno osam milijardi evra, što uključuje i šemu bankarskih zajmova za mala i srednja preduzeća sa garancijom države.